

Ключевые слова : обязательства, должник, договор, третье лицо.

Kuzmynch O.Ya.. The participation of third parties in contractual obligations

This article is devoted to the concept of a third person in the science of civil law and forms of participation in contractual obligations. Determined that third parties are subject to civil relationship may have an appropriate amount of subjective rights and duties (in the latter case, depending on the forms of participation in civil relations) are in connection with the legal obligations parties and is appropriately identified among all other members of civil relationship.

Among the legal structures that are mediated by their participation in contractual obligations are contractual structure with direct participation of third parties contracting construction, the occurrence of which is mediated by the consent of third parties and legal structures, the occurrence of which affect the legal position of third parties.

In granting consent third parties to commit certain transactions may oposedkrovuvatysya not only security and protection of their interests but also the interests of civil relations, which committed one or another transaction. These individuals under certain conditions are parents (adoptive parents) or trustees, creditor under the obligation of debt debtor more.

Keywords: commitment, debtor, contract, third party.

Стефанишин Н.М.

ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У ЦИВІЛЬНОМУ КОДЕКСІ УКРАЇНИ

УДК 346:340

Постановка проблеми. Право інтелектуальної власності, сьогодні, займає своє самостійне місце серед інших інститутів цивільного права України, а правові відносини з інтелектуальної власності регулюються книгою четвертою ЦК України та низкою спеціальних нормативно-правових актів, міжнародних договорів та конвенцій.

Зокрема, загальні засади охорони права громадян на інтелектуальну, творчу діяльність містяться у положеннях Конституції України. Так, ч.1 ст.41 Конституції України передбачає, кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності. У ст.54 Основного Закону, громадянам гарантується свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності,

що виникає у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності.

Цивільний Кодекс України від 16.01.2003 р., вперше нормативно закріпив визначення поняття права інтелектуальної власності. Так, у ч.1 ст.418 ЦК України – право інтелектуальної власності визначається як право особи на результат інтелектуальної, творчої діяльності або на інший об'єкт права інтелектуальної власності, визначений ЦК України та іншим законом.

Запропоноване законодавцем правове поняття права інтелектуальної власності викликає ряд запитань, наприклад: що потрібно розуміти під поняттями інтелектуальна діяльність та творча діяльність, що є результатом інтелектуальної діяльності, а що є результатом творчої діяльності, як співвідносяться - право інтелектуальної власності та право власності тощо.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Безумовно, ми не можемо говорити про те, що проблеми права інтелектуальної власності не були предметом наукових досліджень, оскільки окремі питання права інтелектуальної власності містяться у наукових розробках О.П. Орлюк, В.І. Борисової, О.І. Харитонової, Л.С. Яворської, О.А. Підпригори, О.М. Мельник, Р.Б. Шишки та інших. Проте, в зазначених працях відсутній науковий аналіз змісту поняття “право інтелектуальної власності”, що зумовлює доцільність розгляду даного питання.

Метою запропонованої статті є науково-теоретичне дослідження змісту правового поняття права інтелектуальної власності.

Виклад основного матеріалу. У ч.1 ст.418 ЦК України зазначається, право інтелектуальної власності – це право особи на результат інтелектуальної, творчої діяльності. Тобто, ЦК розмежовує поняття інтелектуальна діяльність та творча діяльність. Слід зазначити, що ці види діяльності схожі за своєю природою, але за своїми результатами вони різняться. Так, будь-яка інтелектуальна діяльність є творчою, але не всяка творча діяльність може визнаватися інтелектуальною.

Залежно від результатів творчу діяльність поділяють на технічну, художню, літературну, наукову, виробничу [6, с.114]. Не-

обхідно зазначити, що самі процеси розумової діяльності щодо досягнення певних творчих результатів перебувають за межами дії права.

Творча діяльність притаманна будь-якій діяльності людини, але не усі результати творчої діяльності можуть бути об'єктами права інтелектуальної власності, проте такі результати, в повній мірі, можуть бути визнані об'єктами цивільного права. Вчені – цивілісти вважають, що об'єктами права інтелектуальної власності є лише ті результати творчої діяльності (лише ті об'єкти), які відповідають певним вимогам окресленим ЦК України та відповідними законами, і тільки таким об'єктам надається правова охорона і вони стають об'єктами права інтелектуальної власності [6, с.117]. Проте, чи не занадто категоричною є така позиція. Адже, у ч.1 ст.418 ЦК України зазначається й те, що об'єктами права інтелектуальної власності можуть бути не лише результати інтелектуальної, творчої діяльності, а й інші об'єкти, визначені цивільним законодавством. До них, зокрема, відносяться засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг та інші нетрадиційні об'єкти, які прирівняні до об'єктів права інтелектуальної власності. На нашу думку, така позиція потребує уточнення.

Ми вважаємо, що потрібно чітко окреслити критерії, яким мають відповідати всі об'єкти права інтелектуальної власності, і такі критерії імперативно закріпити у главі 35 ЦК загальні положення про право інтелектуальної власності, зокрема статті 420 Цивільного Кодексу України шляхом внесення у дану статтю відповідних змін, а для інших об'єктів, зокрема для засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг та нетрадиційних об'єктів необхідно ще й визначити їх легітимацію шляхом звернення до відповідних державних органів. Наприклад, відповідно до ч.2 ст.458 право на наукове відкриття засвідчується дипломом та охороняється у порядку, встановленому законом.

У статті 2 Стокгольмської конвенції 1967 року, де йдеться про права, що стосуються інтелектуальної діяльності у виробничій, науковій, літературній та художній сферах зазначається, що найбільш загальними та визначальними ознаками об'єктів прав

інтелектуальної власності є їх творчий характер; оригінальність; неповторність; інтелектуальність [7].

Об'єктами права інтелектуальної власності є нематеріальні об'єкти.

Загалом, перелік об'єктів права інтелектуальної власності міститься у ст.420 ЦК України. Звичайно, його не можна розцінювати як вичерпний. Він може поповнюватися новими результатами творчої діяльності.

Цивільний Кодекс України передбачає й спеціальні способи набуття і оформлення права інтелектуальної власності на відповідні об'єкти, а також, способи захисту таких прав, які, в певній мірі, відрізняються від загальних цивільно-правових способів захисту. Проте, всі ці та інші питання є тематикою для самостійних наукових досліджень.

У науковій літературі зазначається, що поняття право інтелектуальної власності може вживатися в об'єктивному та суб'єктивному значенні.

В об'єктивному значенні право інтелектуальної власності є сукупністю правових норм, які регулюють відносини, що складаються в процесі створення, використання та охорони результатів інтелектуальної, творчої діяльності.

У суб'єктивному розумінні право інтелектуальної власності є правом творця (автора та його правонаступників) на отриманий ними результат від своєї інтелектуальної, творчої діяльності в будь-якій сфері [5, с.140].

Якщо аналізувати наведене легальне визначення поняття права інтелектуальної власності, яке міститься у ч.1 ст.418 ЦК України, то право інтелектуальної власності в суб'єктивному розумінні можна визначити як право особи володіти, користуватися, розпоряджатися та захищати від порушень результат інтелектуальної, творчої діяльності або інший об'єкт права інтелектуальної власності, визначений ЦК України та іншим законом. Отже, можемо стверджувати, що поняття права інтелектуальної власності у ЦК є категорією суб'єктивною. Окрім того, ч.2 ст.418 ЦК розкриває зміст права інтелектуальної власності, також, як суб'єктивної категорії, вказуючи, право інтелектуальної власності становлять

особисті немайнові та (або) майнові права інтелектуальної власності визначені ЦК України та іншим законом.

Дослідження питання щодо визначення змісту поняття права інтелектуальної власності зумовлює необхідність провести співвідношення права інтелектуальної власності та права власності, оскільки й сьогодні серед науковців це питання є дискусійним. Одні вчені, право інтелектуальної власності розглядають як особливий різновид права власності на специфічний об'єкт – результати інтелектуальної, творчої діяльності [4, с.63]. Інші, з позицією яких ми погоджуємося, вважають, право інтелектуальної власності та право власності є незалежними правовими категоріями, передача кожного з цих прав є самостійним юридичним фактом, що породжує, змінює та припиняє самостійні правові відносини [5, с.143].

Так, відмінністю права інтелектуальної власності та права власності є те, що об'єктами права інтелектуальної власності – результати інтелектуальної, творчої діяльності, які носять нематеріальний характер. Результати інтелектуальної діяльності, на відміну від об'єктів права власності, мають ідеальну природу, і як будь-які нематеріальні об'єкти, вони не зазнають зношення чи амортизації. Особливістю об'єктів права інтелектуальної власності є здатність останніх до тиражування, чого не можна сказати про матеріальні об'єкти права власності. Об'єктами права власності є матеріальні речі щодо яких у власника виникає право володіння, користування та розпорядження. Наприклад, зміст книги є об'єктом права інтелектуальної власності, а сама книга – об'єкт права власності.

У положеннях Цивільного Кодексу України, також, відмежовуються об'єкти права інтелектуальної власності від об'єктів права власності. Зокрема, ч.3 ст.1112 ЦК – оригінал твору образотворчого мистецтва, створеного за замовленням, переходить у власність. При цьому майнові права інтелектуальної власності на цей твір залишаються за його автором, якщо інше не встановлено договором.

Суб'єктом права інтелектуальної власності є творець та його законні представники, а суб'єктом права власності може бути

особа, яка набула це право відповідно до закону (власник речі). Наприклад, право власності на книгу може належати не одній, а кільком особам, проте право інтелектуальної власності належить лише її автору. Тому, ч.1 ст.419 ЦК визначає, що право інтелектуальної власності та право власності на річ не залежать одне від одного.

Помітною відмінністю права інтелектуальної власності та права власності є строк правової охорони права власності і права інтелектуальної власності. Право власності на речі (майно) не обмежене будь-яким строком, воно охороняється поки існує право власності на дану річ. Право інтелектуальної власності на той чи інший об'єкт охороняється впродовж встановленого законом строку, наприклад, право інтелектуальної власності на винахід охороняється протягом двадцяти років від дати подання заявки (ч.4 ст.6 Закону України „Про охорону прав на винаходи і корисні моделі”, ед.465 ЦК України).

Відмінність права інтелектуальної власності та права власності прослідковується і у способах набуття та припинення таких прав. Зокрема, до прав інтелектуальної власності неможливо застосувати позовну давність.

Права інтелектуальної власності мають «територіальну визначеність». Тобто, права інтелектуальної власності набуті на території однієї держави не отримують автоматичного визнання на території іншої – на відміну від права власності.

Розмежувати право інтелектуальної власності та право власності можна і за способами їх захисту. Наприклад, якщо втрачено володіння річчю, його можна відновити шляхом застосування ед. аційного чи негаторного позову. Для захисту права інтелектуальної власності зазначені позови не застосовуються.

Відповідно до ч.ч.2,3 ст.419 ЦК перехід права на об'єкт права інтелектуальної власності не означає переходу права власності на річ, а перехід права власності на річ не означає переходу права на об'єкт права інтелектуальної власності. Наприклад, придбання картини не означає автоматичного переходу авторського права до особи, що придбала цю річ.

Право інтелектуальної власності є непорушним. Ніхто не може бути позбавлений права інтелектуальної власності чи обмежений у його здійсненні, крім випадків, передбачених законом.

Висновок. Підсумовучи вище зазначене, робимо висновок, що право інтелектуальної власності – це самостійний правовий інститут цивільного права, який включає в себе комплекс правових норм, які регулюють необмежене коло суспільних відносин, що пов'язані з інтелектуальною, творчою діяльністю людини, носять нематеріальний характер і сприяють не лише фізичному та духовному розвитку автора (творця) об'єкта права інтелектуальної власності а й становленню «здорового» суспільства в цілому, а також, соціально-економічному розвитку держави загалом.

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р., № 256к/96 – ВР із змінами і доповненнями станом на 30.09.2016 р. // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1996. – № 30. – С. 141.
2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 435 – IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40 – 44. – С. 356.
3. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: Закон України від 15.12.1993 р., № 3687–XII із змінами і доповненнями станом на 05.12.2012 р. // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1994. – № 7. – С. 32.
4. Право власності в Україні: навч. посіб./ О.В. Дзера, Н.С. Кузнєцова, О.А. Підпригора та ін.; за заг.ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнєцової. – К.: Юрінком Інтер, 2000.
5. Харитонова О.І. Цивільний кодекс України і проблеми вдосконалення законодавства про інтелектуальну власність [Текст] / О.І. Харитонова // Право України. – 2014. – №2. С. 139-149.
6. Єннан Р.Є. Право інтелектуальної власності та право власності: проблеми співвідношення [Текст] / Р.Є. Єннан // Актуальні проблеми держави і права. – 2008. – №3. С. 114-121.
7. Стокгольмська конвенція 14 липня 1967 року зі змінами і доповненнями від 02 листопада 1979 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_169

Стефанишин Н.М. До визначення поняття права інтелектуальної власності у Цивільному Кодексі України

Запропонована стаття присвячена науково-теоретичному дослідженню змісту правового поняття права інтелектуальної власності.

В результаті даного дослідження автору вдалося провести розмежування понять інтелектуальна діяльність та творча діяльність. Зроблено висновок, що

не всі результати творчої діяльності можуть бути результатами інтелектуальної діяльності, але абсолютно всі об'єкти творчої діяльності можуть виступати об'єктами цивільного права. Об'єктами права інтелектуальної власності є лише ті результати творчої діяльності (лише ті об'єкти), які відповідають певним вимогам окресленим ЦК України та відповідними законами, і тільки таким об'єктам надається правова охорона і вони стають об'єктами права інтелектуальної власності.

Автор окреслив ознаки об'єктів інтелектуальної власності, зокрема до них відносяться: творчий характер; оригінальність; неповторність; інтелектуальність.

З метою визначення самостійного місця права інтелектуальної власності в системі цивільного права загалом, у статті співвідносяться право інтелектуальної власності з правом власності. В результаті проведення такого співвідношення правових понять підсумовується те, що право інтелектуальної власності та право власності – це не тотожні правові поняття.

Визначено, що право власності та право інтелектуальної власності становлять самостійні інститути цивільного права і складаються з сукупності правових норм, які регулюють самостійні правові відносини.

Ключові слова: право інтелектуальної власності, право власності, інтелектуальна діяльність, творча діяльність, об'єкти цивільного права.

Стефанишин Н.М. К определению понятия права интеллектуальной собственности в Гражданском Кодексе Украины

Предлагаемая статья посвящена научно-теоретическому исследованию содержания правового понятия права интеллектуальной собственности.

В результате данного исследования автору удалось провести разграничение понятий интеллектуальная деятельность и творческая деятельность. Сделан вывод, что не все результаты творческой деятельности могут быть результатами интеллектуальной деятельности, но абсолютно все объекты творческой деятельности могут выступать объектами гражданского права. Объектами интеллектуальной собственности являются только те результаты творческой деятельности (только те объекты), которые соответствуют определенным требованиям очерченным ГК Украины и соответствующими законами, и только таким объектам предоставляется правовая охрана и они становятся объектами права интеллектуальной собственности.

Автор обозначил признаки объектов интеллектуальной собственности, в частности к ним относятся: творческий характер; оригинальность; неповторимость; интеллектуальность.

С целью определения самостоятельного места интеллектуальной собственности в системе гражданского права в целом, в статье соотносятся право интеллектуальной собственности с правом собственности. В результате проведения такого соотношения правовых понятий делается взвод о том, что право интеллектуальной собственности и право собственности - это не тотожни правовые понятия.

Определено, что право собственности и право интеллектуальной собственности составляют самостоятельные институты гражданского права и состоят из совокупности правовых норм, регулирующих самостоятельные правовые отношения.

Ключевые слова: право интеллектуальной собственности, право собственности, интеллектуальная деятельность, творческая деятельность, объекты гражданского права.

Stefanyshin N.M. The definition of intellectual property rights in the Civil Code of Ukraine

The proposed article is devoted to scientific research and theoretical content of the legal concept of intellectual property.

As a result of this study the author was able to distinguish the concepts of intellectual activity and creative activity. It was concluded that not all the results of creative activity may be the result of intellectual activity, but absolutely all objects of artistic objects can act civil law. Intellectual property rights are only the results of creative activity (only those objects) that meet certain requirements outlined Civil Code of Ukraine and the applicable law, and only in such objects is given legal protection and they become objects of intellectual property.

The author outlined the signs of intellectual property, in particular, they are: creativity; originality; originality; intellectuality.

In order to determine the place of independent intellectual property rights in the civil law system in general, the article relate intellectual property ownership. As a result of such legal concepts summed value that intellectual property rights and ownership - is not identical legal concepts.

Determined that the ownership and intellectual property rights are civil rights institute independent and consist of a set of legal rules governing the independent legal relations.

Keywords: intellectual property rights, ownership, intellectual activity, creativity, objects of civil law.